

В.В. Шевченко, Л.С. Шевченко

*Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», Україна***СТАН ВИВЧЕНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ ЦЕНТРІВ ОБ'ЄДНАНИХ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ПОЛТАВЩИНИ**

У статті здійснено системний аналіз сучасного стану вивченості громадських просторів у центрах об'єднаних територіальних громад (ОТГ) України з акцентом на Полтавську область. Визначено основні наукові напрями, в межах яких досліджується ця проблематика: архітектурно-просторовий, соціокультурний, історико-культурний, екологічний та партисипативний. Проведено огляд наукових праць вітчизняних авторів щодо проблеми формування громадських просторів Полтавщини й загалом України, а також сучасних регіональних ініціатив, що реалізуються в краї. Виявлено особливості методологічних та практичних підходів у цих дослідженнях, з'ясовано питання, які потребують додаткового вивчення та переосмислення згідно реформ місцевого самоврядування. В роботі запропоновано перспективні напрями подальших наукових пошуків, спрямовані на інтеграцію архітектурної спадщини, сталого розвитку та соціальної участі у формуванні громадських просторів малих центрів ОТГ.

Ключові слова: громадський простір, децентралізація, об'єднана територіальна громада, урбаністика, інклюзивність, сталий розвиток.

Постановка проблеми

Процеси децентралізації в Україні, що активізувалися після ухвалення Концепції реформування місцевого самоврядування у 2014 році, спричинили появу нових адміністративно-територіальних одиниць — об'єднаних територіальних громад (надалі — ОТГ). Центри цих громад стали не лише осередками управління, а й важливими соціокультурними та просторовими ядрами. Саме громадські простори — площі, парки, сквери, рекреаційні зони, креативні хаби — виконують роль «місць зустрічі» громади, забезпечують формування локальної ідентичності та сприяють соціальній інтеграції населення.

Незважаючи на очевидну роль громадських просторів у розвитку територіальних громад, сучасна наукова література України демонструє фрагментарність їхнього вивчення. Переважна більшість досліджень зосереджена на великих містах або загальнонаціональних підходах, тоді як малі та середні центри ОТГ, зокрема Полтавщини, залишаються недостатньо охопленими аналітично. Це створює необхідність цілісного огляду стану вивченості теми та визначення пріоритетів подальших досліджень у регіональному контексті.

Формулювання мети статті

Метою даної статті є узагальнення сучасного стану вивченості громадських просторів у центрах ОТГ у Полтавській області — ідентифікація тематики, обсягів досліджень, методологічних підходів та виявлення наявних прогалин.

Для досягнення поставленої мети в роботі використані такі методи дослідження, як: *метод аналітичного аналізу* наукових публікацій, доповідей, дисертацій, регіональних аналітичних документів та онлайн-ініціатив (публічні звіти ОДА, експертні видання, репозитарії університетів), *методи емпіричного дослідження* (спостереження, порівняння) при вивченні громадських просторів ОТГ, виявленні їх характерних рис та відмінностей.

Виклад основного матеріалу

Дослідження громадських просторів відбувається переважно у двох взаємопов'язаних, але водночас автономних площинах — історико-архітектурній та містобудівній. Наукові роботи попередніх дослідників присвячені проблематиці формування та розвитку сільських поселень, серед яких — ґрунтовні праці Л. Гнесь із усебічного розвитку українського села [1-3], дисертаційні дослідження А. Дмитренка [4] та Т. Кузьменко [5]. Традиційний напрям цих досліджень зосереджувався переважно на типологічних та архітектурно-планувальних аспектах організації сільського середовища. Реформи місцевого

самоврядування сприяли активізації дослідницької діяльності та пошуку дієвих рішень у формуванні територій сільських населених пунктів у межах ОТГ. Про це свідчить поява у науковому дискусії результатів досліджень А. Лепешка [6] з функціонально-планувальної організації території сільських населених пунктів, В. Тімохіна, Ю. Третяк, Н. Шебек та М. Третяка з проблем ревіталізації сільських поселень України [7], В. Яценка, Т. Короткової та О. Сингаївської з дослідженням особливостей формування сільського громадського середовища [8]. Науковці Л. Прибега та О. Радзей спрямували свої дослідження на регенерацію історичних сільських поселень Київщини [9], підтверджуючи цим вагомість історико-культурного аспекту розвитку населених пунктів різного рівня урбанізації. Водночас у зазначених дослідженнях основна увага зосереджується на нормативних, функціонально-планувальних та історико-культурних аспектах розвитку територій, тоді як питання соціальної взаємодії мешканців із громадськими просторами та впливу проєктних рішень на повсякденне життя громади висвітлені меншою мірою.

Вагомим у цій царині є дисертаційне дослідження вищезгаданого В. Яценка, присвячене містобудівним основам розвитку локальних систем розселення об'єднаних територіальних громад [10]. Науковець відмічає, що Полтавська область, як один із лідерів децентралізаційних процесів в Україні, демонструє показовий приклад формування ефективної мережі ОТГ, де розвиток громадських просторів у їх центрах набуває визначального значення. Зокрема, підкреслюється наявність суттєвих диспропорцій у забезпеченні сільських населених пунктів об'єктами соціальної інфраструктури, що зумовлює необхідність концентрації основних функцій обслуговування в центрах громад.

У цьому контексті центри ОТГ розглядаються не лише як адміністративні осередки, а як поліфункціональні ядра розвитку, що забезпечують економічну активізацію територій, соціальне обслуговування населення та культурну інтеграцію. Дослідник також акцентує на різноманітності планувальних моделей громадських просторів у Полтавському регіоні — від розосереджених структур до поліфункціональних центрів і локальних систем на базі великих сіл — що вимагає диференційованих підходів до їх формування.

У регіональному контексті розглянуто та проаналізовано наукові напрацювання, які стосуються безпосередньо Полтавщини, її населених пунктів, у тому числі — праць полтавських науковців. Низка розглянутих наукових праць присвячена аналізу еволюції архітектурного середовища м. Полтава та його навколишніх поселень, що створює цінне історико-

теоретичне підґрунтя для розуміння формування просторової структури регіону. Водночас, такий фокус досліджень іноді залишає поза увагою сучасні виклики формування публічних просторів у малих центрах ОТГ, де актуалізується потреба у створенні якісного, доступного та інклюзивного середовища спілкування та життєдіяльності.

Історико-архітектурна складова представлена працями низки провідних науковців, серед яких В. Вадімов, Г. Осиченко, Л. Шевченко, Л. Бородич, Т. Савченко та ін. Так, В. Вадімов у своїх дослідженнях зосереджується на проблемах збереження архітектурної спадщини та містобудівного розвитку, наголошуючи на необхідності гармонійного поєднання історичних форм із сучасними потребами громади [11]. Його дослідження вказують на важливість адаптації архітектурних рішень до соціокультурного контексту Полтавщини, зокрема через розроблення принципів реконструкції історичних просторів із урахуванням локальної ідентичності. Аналізуючи проблеми реконструкції історичних площ і вулиць у контексті сучасної урбаністики, підкреслює необхідність балансування між охороною спадщини й інтеграцією нових функцій :

Суттєвий внесок у дослідження архітектурно-просторової спадщини окремих населених пунктів Полтавської області становлять монографічні праці Г. Осиченко та Л. Бородич. Науковицями опубліковано низку ґрунтовних історико-архітектурних праць, присвячених малим містам регіону, зокрема — селищу Козельщина [12] та селищу Опішня [13]. У зазначених роботах представлено системний підхід до аналізу архітектурного середовища локальних центрів, що охоплює дослідження етапів формування планувальної структури, морфології забудови, сучасного стану об'єктів архітектурної спадщини та їхнього потенціалу у формуванні актуальних публічних просторів. На відміну від узагальнених урбаністичних моделей, ці праці формують важливу емпіричну основу для осмислення просторового розвитку малих населених пунктів Полтавщини та сприяють подоланню розриву між теоретичними концепціями і реальними характеристиками локального середовища.

Водночас слід зазначити, що більшість таких досліджень мають переважно ретроспективний характер і зосереджені насамперед на історико-архітектурному аналізі. У цьому контексті особливої актуальності набуває поєднання напрацьованої історико-просторової бази з сучасними підходами та практиками формування громадських просторів у центрах об'єднаних територіальних громад, що дозволяє розглядати архітектурну спадщину як важливий ресурс просторового розвитку локальних центрів.

Окремий напрям розвитку досліджень у Полтавському регіоні пов'язаний із науковими розвідками Л. Шевченко, яка у контексті цієї роботи аналізує пішохідні та лінійні простори як ключові елементи міського середовища. Її підхід є важливим для розуміння потенціалу невеликих громад, де відсутні значні фінансові ресурси, але актуальним залишається питання підвищення якості публічного простору за рахунок грамотного благоустрою, зонування та інтеграції зелених насаджень [14]. Також у працях науковиці порушується питання взаємодії архітектурної спадщини з громадською активністю населення: дослідниця підкреслює, що саме історичне середовище стає ядром соціальної консолідації — місцем, де громадські ініціативи набувають матеріальної форми через просторові інтервенції, благоустрій чи фестивальні практики [15]. Такий підхід дозволяє розглядати архітектурну спадщину не як «музейний об'єкт», а як динамічний елемент сучасного публічного життя. Це принципово відрізняється від суто будівельного підходу, оскільки пріоритет надається не об'єкту, а процесу взаємодії громади з простором через благоустрій чи фестивальні практики.

У працях Т. Савченко детально розглянуто композиційно-стильові особливості архітектури Полтави кінця XIX – початку XX ст., що дозволяє простежити історичну тяглість формування міського простору та виявити закономірності його просторової організації. Дослідниця аналізує еволюцію архітектурної морфології міста, зокрема структуру центральних районів та особливості їх формування в історичному контексті. Це дає можливість зрозуміти спадковість містобудівних рішень та їх вплив на сучасне сприйняття міського середовища, зокрема громадських просторів. Отримані результати є важливими для подальшого аналізу трансформації міських центрів та формування сучасних підходів до розвитку публічних просторів [16].

Окрему увагу приділено ініціативам із цифровізації та популяризації локальної спадщини, серед яких важливе місце посідає енциклопедичний проєкт «Полтавіка» [17], що систематизує знання про історичні, архітектурні та культурні особливості регіону. Такі ресурси сприяють глибшому усвідомленню унікальності місцевого середовища та формуванню колективної пам'яті. Зокрема, серія краєзнавчих видань, що систематично виходить упродовж останніх років, містить цінний фактографічний матеріал про архітектурно-просторову структуру різних населених пунктів Полтавщини — від районних центрів до малих містечок і сіл. Попри переважно описовий характер, ці видання формують важливу емпіричну базу для подальших аналітичних досліджень громадських просторів регіону [17].

Крім того, у регіоні активно впроваджуються громадські та муніципальні ініціативи, спрямовані на формування нового бачення розвитку громадських просторів у центрах ОТГ. Вони активно згуртовують навколо себе фахівців та науковців різних сфер, мешканців громад, формуючи потужні команди по імплементації нових рішень (рис. 1). У фокусі особливої уваги – розвиток туристичних маршрутів, збереження пам'яток архітектури та інтеграцію культурної спадщини у сучасний урбаністичний простір. Одним із таких є туристичний маршрут «Стежками здоров'я» Опішнянської ОТГ, який націлений на покращення ментального здоров'я шляхом руху по заповідних місцях громади – Сторожеву вежу, давнє городище, береги р. Ворскли, визначні садиби тощо (рис. 2). Ці процеси відображають прагнення до збереження автентичності середовища в умовах сучасних трансформацій і можуть розглядатися як практична реалізація підходів, орієнтованих на врахування локальної ідентичності та історичного контексту розвитку територій. Також, у практичному полі варто відзначити поодинокі приклади проєктних ініціатив, зокрема ескізні пропозиції з благоустрою площ, конкурсні проєкти реконструкції центральних зон та локальні програми озеленення та облаштування скверів [18-21]. Ці зусилля свідчать про наявність зростаючого інтересу до формування комфортних публічних просторів, проте вони реалізуються здебільшого у межах окремих громадських або муніципальних ініціатив без системного наукового супроводу та стратегічного бачення просторового розвитку територій. Проте, відсутність методологічної бази та комплексного моніторингу залишається ключовою перешкодою для ефективного впровадження подібних ініціатив у малих центрах ОТГ.

Попри наявність вказаних напрацювань, сучасна дослідницька база Полтавської області щодо формування громадських просторів у центрах ОТГ залишається фрагментарною та недостатньо систематизованою. Більшість публікацій розглядають Полтаву як основний об'єкт аналізу, тоді як інші міста й селища регіону мало охоплені науковими розвідками. Наявні праці здебільшого не виходять за межі історико-архітектурного аналізу або містобудівної ретроспективи, залишаючи поза увагою соціальну, економічну та екологічну складові розвитку сучасного громадського простору. Таким чином, сучасний стан дослідження громадських просторів Полтавщини можна охарактеризувати як етап переходу від фрагментарних історико-архітектурних досліджень до комплексного осмислення сучасного простору громади. Подальший розвиток цієї тематики потребує узгодження архітектурних, соціологічних та

урбаністичних підходів, формування методології, яка враховуватиме особливості регіональної ідентичності та принципи сталого розвитку.

Аналіз сучасного стану досліджень показує, що проблематика формування громадських просторів у

центрах ОТГ України, зокрема Полтавської області, перебуває на етапі становлення. Існуючі наукові праці характеризуються фрагментарністю та недостатністю комплексного підходу до розгляду громадського простору як інтегрованого соціально-

Рис. 1 Основні напрями дослідження громадських просторів центрів ОТГ та їх дієвість (на прикладі Опішнянської ОТГ). Рисунок Шевченко В.В.

природно-урбаністичного явища. Найбільш відчутною є тематична розпорошеність досліджень: переважають праці, присвячені окремо архітектурним або соціокультурним аспектам, без поєднання їх у єдину концепцію. Подолання цієї проблеми можливе через розроблення регіональної

типології публічних просторів ОТГ, яка враховуватиме їх функціональне призначення, масштаб і соціальну роль у структурі громади.

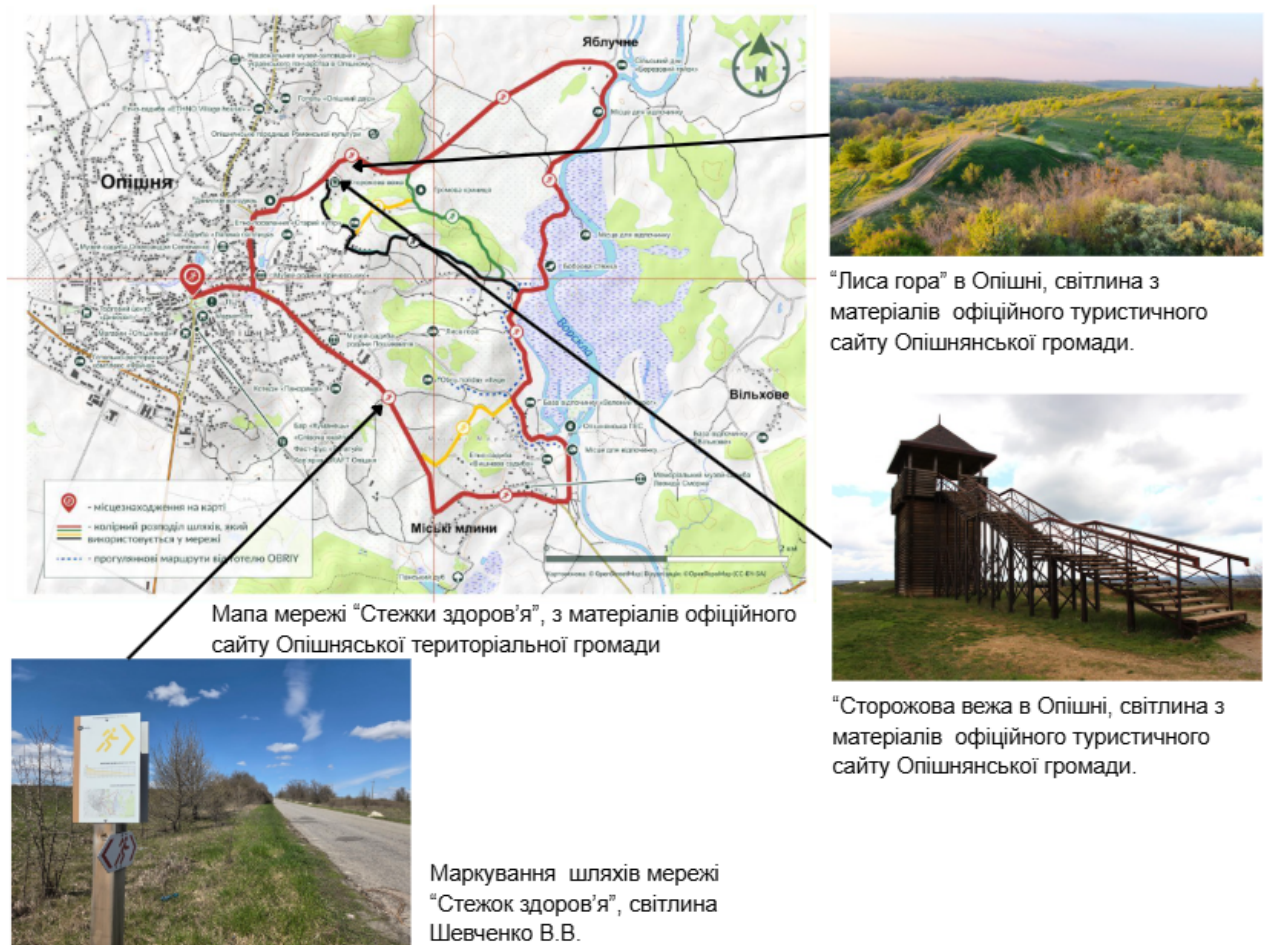

Рис.2 Опішнянська селищна територіальна громада. Туристичні маршрути «Стежками здоров'я» [22].
Рисунок Шевченко В.В.

Іншою суттєвою проблемою є нестача емпіричних даних щодо кількості, стану та ефективності використання громадських просторів. Для вирішення цього доцільно проводити комплексне картування територій із використанням геоінформаційних систем і соціологічних опитувань, що забезпечить створення науково обґрунтованої бази даних для планування розвитку. Недостатньо розвиненою залишається і партисипативна методологія, попри те, що децентралізація передбачає активну участь громадян у прийнятті рішень. Наукове осмислення механізмів «архітектури участі» має стати одним із ключових напрямів подальших досліджень, адже саме залучення

мешканців формує ідентичність та життєздатність громадського простору.

Крім того, оцінка соціально-економічного впливу публічних просторів залишається поза увагою науковців. Для підвищення ефективності управлінських рішень необхідно створити методику оцінки такого впливу громадських просторів із урахуванням показників безпеки, екологічності, доступності та рівня соціальної взаємодії. Дослідження у цій сфері має ґрунтуватися на інтеграції принципів сталого розвитку, інклюзивності та збереження культурної спадщини, а також на міждисциплінарній співпраці архітекторів, соціологів, економістів та представників місцевого самоврядування. Такий підхід дозволить сформувати

цілісну наукову базу для розвитку якісних, адаптивних і соціально значущих громадських просторів Полтавщини та інших регіонів України.

Висновки

Підсумовуючи, можна стверджувати, що проблематика формування та розвитку громадських просторів у центрах ОТГ Полтавщини залишається актуальною й недостатньо дослідженою, що потребує глибшого міждисциплінарного осмислення. Незважаючи на зростання інтересу до цієї теми в межах архітектурно-урбаністичних, соціологічних та культурологічних студій, комплексні наукові підходи до аналізу громадського простору як системного соціопросторового феномену ще не достатньо сформовані. У науковому дискурсі простежуються два домінуючі напрями досліджень: історико-ретроспективний, орієнтований на вивчення архітектурної спадщини та еволюції просторової структури поселень, і функціонально-планувальний, зосереджений переважно на нормативних, організаційних та інфраструктурних аспектах розвитку територій.

Існуючі дослідження здебільшого зосереджуються на суміжних аспектах — питаннях доступності, партисипації, організаційно-адміністративних механізмах функціонування ОТГ — тоді як сам просторовий вимір, його морфологічні, функціональні та символічні характеристики часто залишаються поза увагою. Це створює наукову лакуну, що ускладнює формування цілісної концепції розвитку публічних просторів у сільських та малих міських громадах.

Враховуючи важливу роль громадських просторів як осередків соціальної взаємодії, культурної ідентичності, екологічного балансу та економічної активності, їх вивчення набуває особливої актуальності в умовах децентралізації. Саме через якісно організований публічний простір громада здатна проявляти власну суб'єктність, зміцнювати соціальні зв'язки та формувати привабливе середовище для життя й розвитку. Це зумовлює необхідність інтеграції архітектурно-планувальних, історико-культурних і соціальних підходів через принципи партисипативного проектування, де громадський простір розглядається не лише як фізичний об'єкт, а як середовище соціальної взаємодії, комунікації та консолідації громади.

Для Полтавської області, яка вирізняється розгалуженою мережею малих і середніх центрів ОТГ, питання просторової організації громад має не лише теоретичне, а й практичне значення. Розвиток сучасних, інклюзивних і функціонально гнучких

громадських просторів може стати ключовим чинником підвищення конкурентоспроможності територій, збереження культурної самобутності та стимулювання локальної економіки.

У зв'язку з цим перспективними напрямами подальших досліджень є розроблення регіональної типології громадських просторів ОТГ з урахуванням не лише масштабів поселень, а й соціальної ролі простору в структурі громади; впровадження ГІС-картування, соціологічного моніторингу та партисипативних методів як обов'язкових етапів передпроектного аналізу; а також формування критеріїв оцінки соціальної та економічної ефективності громадських просторів за показниками інклюзивності, безпеки, рівня соціальної взаємодії та якості середовища.

Таким чином, перехід від фрагментарного опису окремих об'єктів до інтегрованої методології аналізу та планування громадських просторів є важливою умовою сталого розвитку територіальних громад Полтавщини. Такий підхід сприятиме трансформації публічних просторів із транзитних або суто функціональних зон у повноцінні осередки локальної ідентичності, суспільної активності та економічного розвитку, а дослідження громадських просторів центрів ОТГ розглядатиметься як важливий інструмент реалізації потенціалу місцевого самоврядування та підвищення якості життя населення.

Література

1. Гнесь Л. Перспективи розвитку типології сучасного українського села. Містобудування та територіальне планування. 2022. № 80. С. 131–141. <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2022.80.131-141>.
2. Гнесь Л. Природно-ландшафтні чинники у розплануванні українського села. Вісник Львівського національного аграрного університету. Архітектура і сільськогосподарське будівництво. 2017. № 18. С. 127–132.
3. Гнесь Л. Б. Соціальні результати ідеологічно орієнтованих урбаністичних реформ у сільських поселеннях України. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". 2019. Том 1, № 2. С. 109–120. <https://doi.org/10.23939/sa2019.02>.
4. Дмитренко А. Ю. Принципи функціонально-планувальної організації малих сільських поселень (на прикладі Північно-Східного регіону України) : автореф. дис. ... канд. техн. наук : 05.53.20. Полтава, 2006. 20 с.
5. Кузьменко Т. Ю. Принципи функціонально-планувальної організації приміських сільських поселень (на прикладі Північно-Східного регіону України) : автореф. дис. ... канд. архітектури : 18.00.04. Харків, 2018. 20 с.
6. Лепешко А. А. Методи функціонально-планувальної організації територій сільських населених пунктів. Містобудування та територіальне планування. 2025. № 89. С. 140–148. <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2025.89.140-148>.
7. Третьак Ю. В., Тімохін В. О., Шебек Н. М., Третьак М. Е. Проблеми ревіталізації сільських поселень України в контексті сталого розвитку. Містобудування та

територіальне планування. 2022. № 79. С. 420-433. <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2022.79.420-433>.

8. Яценко В. О., Короткова Т. М., Сингаївська О. І. Особливості формування сільського громадського середовища в процесі адміністративної реформи. *Містобудування та територіальне планування*. 2022. № 79. С. 463-473. <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2022.79.463-473>.

9. Радзей О., Прибега Л. Засади регенерації історичних сільських поселень Київщини. *Українська академія мистецтва*. 2024. Випуск 36. С. 80-90. <https://doi.org/10.32782/2411-3034-2024-36-9>.

10. Яценко В. О. Містобудівні основи розвитку локальних систем розселення об'єднаних територіальних громад : автореф. дис. ... доктора арх. : 18.00.04. Київ, 2021. 40 с.

11. Вадімов В. М. Парадигма фрактальності міського просторового розвитку в умовах кризових ситуацій. *Просторовий розвиток*. 2024. 7. С. 7-31. DOI: 10.32347/2786-7269.2024.7.7-20.

12. Козельщина: історико-архітектурний нарис : монографія / Г. О. Осиченко та ін. Херсон : Олді+, 2022. 259 с.

13. Опішне: історико-архітектурний нарис: монографія / Осиченко Г. О., Бородич Л. В., Хлюпин О. А., Пошивайло О. М. Херсон: Олді+, 2022. 440 с.

14. Шевченко Л. С. Культурно-історична спадщина Полтави: вивчення, дослідження, сучасні виклики і перспективи. *Академічна й університетська наука: результати та перспективи: збірник наук. праць XVII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Полтава, 12-13 грудня 2024 р.* Полтава, 2024. С. 522-524.

15. Шевченко Л. С. Малі архітектурні форми в полтавських садибах: від історії до сучасності. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*, 2018. Вип. 50. С. 297-304.

16. Савченко Т. В. Особливості композиційно-стильового розвитку архітектури Полтави кінця XIX – початку XX століть : дис. ... канд. архітектури : 18.00.01. Харків, 2021. 310 с.

17. Полтавіка. Полтавська енциклопедія : у 12 томах / гол. ред.: О. А. Білоусько. Полтава : АСМІ, 2015. Т. 9. 863 с.

18. Департамент економічного розвитку, інвестиційної діяльності та міжнародного співробітництва Полтавської обласної державної адміністрації. Обласний конкурс проєктів розвитку територіальних громад Полтавської області. URL: https://smartregion.pl.ua/re?utm_source. (дата звернення: 15.03.2026).

19. Комплексна програма комунікацій влади з громадськістю та розвитку інформаційної сфери в Полтавській області на 2021–2023 роки. Полтава, 2020. URL: <https://media.poda.gov.ua/docs/2v1ki1a4/dodatok208082020.pdf>. (дата звернення: 15.03.2026).

20. Smart-простір: як на Полтавщині бібліотеку перетворили на сучасний хаб. *Освітній портал «Освітторія»*. 2023. URL: <https://osvitoria.media/experience/vevropejskyj-hab-u-kozhne-selo-istoriya-nejmovirnogo-peretvorenniya-odniyeyi-biblioteki/> (дата звернення: 15.03.2026).

21. Ініціатива «Безпековий простір громади» (Полтавщина). *СРКHub*. 2023. URL: <https://cpkhub.com.ua> (дата звернення: 15.03.2026).

22. Опішнянська селища територіальна громада. Туристичні маршрути «Стежками здоров'я». Офіційний сайт Опішнянської ТГ. 30.06.2025. URL: [\[gromada.gov.ua/news/1755674874/\]\(https://gromada.gov.ua/news/1755674874/\). \(дата звернення: 15.03.2026\).

23. Остапенко П. О. Трансформація адміністративно-територіального устрою Полтавської області : дис. канд. геогр. наук. : 11.00.02. Київ, 2018. 282 с. URL: \[https://scc.knu.ua/upload/iblock/d01/dis_Ostapenko%20P..pdf\]\(https://scc.knu.ua/upload/iblock/d01/dis_Ostapenko%20P..pdf\). \(дата звернення: 15.03.2026\).

24. Наумкіна С. М., Швець С. Л. Роль громадських ініціатив у забезпеченні сталого розвитку місцевого самоврядування в умовах децентралізації // *Політикус*. 2026. Вип. 1. С. 112–115.

25. Феуцур Р., Соснова Н. Оцінювання загальної привабливості громадського простору міста за багатьма критеріями // *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. 2020. № 2 \(1\). С. 192–203.

26. Гагін А.О. Оцінка ефективності партисипативного планування в управлінні розвитком урбанізованих територій // *Економіка, управління та адміністрування*. 2025. № 3 \(113\). С. 81–86. DOI: 10.26642/eta-2025-3\(113\)-81-86.](https://opishnya-</p>
</div>
<div data-bbox=)

References

- Hnes, L. (2022). Prospects for the development of the modern Ukrainian village typology. *Urban planning and territorial planning*, 80, 131–141. <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2022.80.131-141>.
- Hnes, L. (2017). Natural and landscape factors in the planning of Ukrainian villages. *Bulletin of the Lviv National Agrarian University. Architecture and agricultural construction*, 18, 127-132.
- Hnes, L. B. (2019). Social results of ideologically oriented urban reforms in rural settlements of Ukraine. *Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic"*, 1 (2), 109-120. <https://doi.org/10.23939/sa2019.02>.
- Dmytrenko, A. Yu. (2006). Principles of functional and planning organization of small rural settlements (on the example of the North-Eastern region of Ukraine) (Author's abstract of dissertation ... candidate of technical sciences). Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University. Poltava.
- Kuzmenko, T. Yu. (2018). The principles of functional and planning organization of suburb rural settlements (on example of North-Eastern region of Ukraine) (Author's abstract of dissertation ... candidate of architecture). O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv. Kharkiv.
- Lepeshko, A. A. (2025). Methods of functional planning organization of territories of rural settlements. *Urban planning and territorial planning*, 89, 140-148.
- Tretiak, Yu. V., Timokhin, V. O., Shebek, N. M., & Tretiak M. E. (2022). Problems of revitalization of rural settlements of Ukraine in the context of sustainable development. *Urban planning and territorial planning*, 79, 420-433. <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2022.79.420-433>.
- Yatsenko, V. O., Korotkova, T. M., & Synhayivska, O. I. (2022). Peculiarities of the formation of the rural public environment in the process of administrative reform. *Urban planning and territorial planning*, 79, 463-473. <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2022.79.463-473>.
- Radzei, O., Prybieha, L. (2024). Principles of regeneration of historical rural settlements of Kyiv region. *Ukrainian Academy of Arts*, 36, 80-90. <https://doi.org/10.32782/2411-3034-2024-36-9>.
- Yatsenko, V. O. (2021). Urban planning foundations of the development of local settlement systems of united territorial

communities (Author's abstract of the dissertation ... doctor of architecture). Kyiv National University of Civil Engineering and Architecture. Kyiv.

11. Vadimov, V. M. (2024). The paradigm of fractality of urban spatial development in crisis situations. *Spatial development*, 7, 7-31. DOI: 10.32347/2786-7269.2024.7.7-20.

12. Osychenko, H. O., Borodych, L. V., Suprunenko, O. B., Moklyak, V. O., Syvolap, N. M., Skyrda, A. M., & Khlyupin, O. A. (2022). *Kozelshchyna: istoryko-arkhitekturnyi narys [Kozelshchyna: historical and architectural essay]* : monograph. Kherson: Oldi+ [in Ukrainian].

13. Osychenko, H. O., Borodych, L. V., Khlyupyn, O. A., & Poshvyaylo O. M. (2022). *Opishne: istoryko-arkhitekturnyi narys [Opishne: historical and architectural essay]* : monograph. Kherson: Oldi+ [in Ukrainian].

14. Shevchenko, L. S. (2024). *Kulturno-istorychna spadshchyna Poltav: vyvchennia, doslidzhennia, suchasni vyklyky i perspektyvy [Cultural and historical heritage of Poltava: study, research, modern challenges and prospects]. Academic and university science: results and prospects: collection of scientific works of the XVII International Scientific and Practical Conference, Poltava, December 12-13, 2024. Poltava.*

15. Shevchenko, L. S. (2018). *Small architectural forms in Poltava estates: from history to the present. Contemporary problems of architecture and urban planning*, 50, 297-304.

16. Savchenko, T. V. (2021). *Peculiarities of compositional and stylistic development of Poltava architecture in the late 19th – early 20th centuries (Dissertation ... candidate of architecture).* O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv. Kharkiv.

17. Bilousko, O. A.; editor-in-chief. (2015). *Poltavika. Poltava Encyclopedia (in 12 volumes). Poltava: ASMI, Vol. 9.*

18. Department of Economic Development, Investment Activity and International Cooperation of the Poltava Regional State Administration. *Regional competition of projects for the development of territorial communities of the Poltava region.* (2026). Retrieved from: https://smartregion.pl.ua/rc?utm_source.

19. Comprehensive program of government communications with the public and development of the information sphere in the Poltava region for 2021–2023. (2020). Retrieved from: <https://media.poda.gov.ua/docs/2v1ki1a4/dodatok208082020.pdf>.

20. Smart space: how a library in Poltava region was transformed into a modern hub. Educational portal "Osvitoria". (2023). Retrieved from: <https://osvitoria.media/experience/yevropejskyi-hab-u-kozhne-selo-istoriya-nejmovirnogo-peretvorennia-odniyeyi-biblioteky/>.

21. Initiative "Community Safe Space" (Poltava region). CPKHub. (2023). Retrieved from: <https://cpkhub.com.ua>.

22. Opishnyanska settlement territorial community. Tourist routes "Paths of Health". Official website of Opishnyanska TG. (2025). Retrieved from: <https://opishnyanska-gromada.gov.ua/news/1755674874/>.

23. Ostapenko, P. O. (2018). *Transformation of the administrative-territorial system of Poltava region. (Dissertation of candidate of geographical sciences).* Taras Shevchenko National University of Kyiv. Kyiv.

24. Naumkina, S. M., & Shchvets, S. L. (2026). The role of civic initiatives in ensuring sustainable development of local self-government under decentralization. *Politicus*, 1, 112–115.

25. Feshchur, R., & Sosnova, N. (2020). Assessment of the overall attractiveness of urban public space according to multiple criteria. *Bulletin of Lviv Polytechnic National University. Series: Management and Entrepreneurship in Ukraine: Stages of Formation and Problems of Development*, 2(1), 192–203.

26. Hahin, A. O. (2025). Assessment of the effectiveness of participatory planning in the management of urbanized territories development. *Economics, Management and Administration*, 3(113), 81–86. [https://doi.org/10.26642/ema-2025-3\(113\)-81-86](https://doi.org/10.26642/ema-2025-3(113)-81-86)

Автор: ШЕВЧЕНКО Вікторія Володимирівна, аспірантка кафедри архітектури будівель та дизайну
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Viktoriia SHEVCHENKO,
postgraduate student of the Department of Department of Architecture of Buildings and Design
National University "Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic"
E-mail – viktoriia_shevchenko_@ukr.net
ID ORCID: 0009-0000-3721-8992

Автор: ШЕВЧЕНКО Людмила Станіславівна, кандидат архітектури, доцент, доцент кафедри архітектури будівель та дизайну,
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Liudmyla SHEVCHENKO,
Ph. D, Master of Architecture, Associate Professor,
Department of Architecture of Buildings and Design,
National University "Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic"
E-mail – Ls.shevchenko@ukr.net
ID ORCID: 0000-0001-6840-8406

STATE OF PUBLIC SPACES' STUDY IN THE CENTERS OF UNITED TERRITORIAL COMMUNITIES OF POLTAVA REGION

Viktoriia Shevchenko, Liudmyla Shevchenko

National University "Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic"

The purpose of this article is to summarize the current state of public spaces knowledge in the centers of united territorial communities in the Poltava region. This includes identifying the topic, scope of research, methodological approaches and identifying existing gaps. To achieve the goal, the following research methods were used in the work: the method of analytical analysis of scientific publications, reports, dissertations, regional analytical documents and online initiatives (public reports of regional state administrations, expert publications, university repositories), methods of empirical research (observation, comparison) in the study of public spaces of united territorial communities, identifying their characteristic features and differences. A systematic analysis of the current state of

knowledge of public spaces in the united territorial communities' centers of Ukraine with an emphasis on the Poltava region was carried out in the article. It was found that the study of public spaces takes place mainly in two interconnected, but at the same time autonomous planes - historical and architectural and urban planning. The main scientific directions within which this issue is studied are determined. These are: architectural and spatial, socio-cultural, historical and cultural, ecological and participatory. A review of scientific works by domestic authors on the problem of forming public spaces in Poltava region and Ukraine as a whole was conducted. Special attention was paid to the studies of Poltava authors. Among them - L. Shevchenko, V. Vadimov, O. Bieliavska, T. Savchenko, H. Osychenko, L. Borodych. The features of methodological and practical approaches in these studies were identified. Issues that require additional study and rethinking in accordance with local government reforms were identified.

Separately, an analysis of modern regional initiatives implemented in the Poltava region in the public spaces of the united territorial communities was made. They actively unite specialists and scientists from various fields, residents of communities, forming powerful teams to implement new solutions. These processes reflect the desire to preserve the authenticity of the environment in the conditions of modern transformations. They can be considered as a practical implementation of approaches focused on taking into account local identity and the historical context of the territory's development. In the practical field, it is worth noting individual examples of project initiatives. Among them are sketch proposals for the area's improvement, competitive projects for the central zone's reconstruction, and local programs for landscaping and arranging public squares. It was found that existing research mainly focuses on related aspects, in particular, issues of accessibility, participation, organizational and administrative mechanisms for the functioning of united territorial communities. At the same time, the space itself is often ignored - its morphological, functional and symbolic characteristics. Promising directions for further scientific research are proposed in the work. They are aimed at integrating architectural heritage, sustainable development, and social participation in the formation of public spaces in small centers of united territorial communities.

Keywords: public space, decentralization, united territorial community, urbanism, inclusivity, sustainable development

Стаття отримана: 19.04.2026

Стаття опублікована: 31.05.2026

Стаття пройшла рецензування: 28.05.2026